

KATEDRA HISTÓRIE

Autorka: Janka Hečková

Počiatky výučby dejepisu spadajú do roku 1961. 1. septembra toho roku vznikla na vtedajšom Pedagogickom inštitúte Katedra dejepisu so šiestimi odbornými asistentmi. Zo zakladajúcich osobností treba spomenúť doc. PhDr. Karola Jedličku, CSc., dlhoročného vedúceho katedry, doc. PhDr. Ľudmilu Šulganovú, CSc. a doc. PhDr. Ida Zubácku, CSc., ktorá na katedru nastúpila v roku 1962 a prežila s ňou všetky nasledujúce transformácie. V roku 1973, už v lone Pedagogickej fakulty, bola zlúčením vytvorená nová Katedra dejepisu, zemepisu a občianskej výchovy s cieľom pripravovať učiteľov základných škôl (ročníky 6. – 9.). Od akademického roku 1977/78 sa rozšírila kompetencia Pedagogickej fakulty aj na prípravu stredoškolských učiteľov. Pod hlavičkou Katedra histórie a geografie prebiehala výučba dejepisu až do roku 1987, kedy bola činnosť pracoviska pozastavená. K znovuoživeniu vzdelávania v odbore prišlo až v roku 1990, najprv ešte na spoločnom pracovisku s geografiou, od roku 1991 už samostatne. Vedúcim Katedry histórie sa stal doc. PhDr. Ladislav Ruman, CSc., ktorý bol aj iniciátorom revitalizácie výučby a získal ďalších spolupracovníkov: k doc. PhDr. Ide Zubáckej, CSc. pribudli noví kolegovia: prof. Eduard Nižňanský, CSc. (v roku 1990, od roku 2002 pôsobí na Univerzite Komenského), PaedDr. Gabriel Vitéz (v roku 1990, zomrel v roku 2005), doc. PhDr. Ladislav Suško, CSc. (v roku 1991, od roku 1993 prešiel do Historického ústavu SAV v Bratislave), PhDr. Daniela Prelovská, PhD. (v roku 1991, v súčasnosti na Katedre muzeológie), PhDr. Ľudovít Marci, CSc. (v roku 1992), PaedDr. Veronika Slneková, PhD. (v roku 1992), prof. Janka Hečková, CSc. (v roku 1992). Z iniciatívy vtedajšieho vedenia Pedagogickej fakulty a Archeologického ústavu SAV v Nitre sa katedra stala inkubátorom pre novorozvíjaný odbor archeológia, neskôr aj pre odbor muzeológia. K prof. Janke Hečkovej, CSc. sa pridali ďalší archeológovia: prof. PhDr. Egon Wiedermann, CSc. (v roku 1994, v súčasnosti vedúci Katedry muzeológie), PhDr. Priska Ratimorská (v roku 1994, teraz v dôchodku), prof. PhDr. Peter Romsauer, CSc. (v roku 1994, od roku 1996 vedúci Katedry archeológie) a prof. PhDr. Jozef Vladár, DrSc. (v roku 1996). Od roku 1992 do roku 1996 malo pracovisko názov Katedra histórie a archeológie, pričom od roku 1993 bolo organizačne začlenené do Fakulty humanitných vied. Od roku 1994 fungovali na katedre dve oddelenia: oddelenie histórie a oddelenie archeológie. V roku 1995 vzniklo Spoločné pracovisko pre výskum a výučbu v archeológii a v oblasti najstarších dejín s Archeologickým ústavom SAV v Nitre. V roku 1996 sa Katedra archeológie stala samostatným pracoviskom. V tom istom roku bol prijatý zákon o premene VŠPg na Univerzitu Konštantína Filozofa v Nitre. Transformačný proces bol zavŕšený v roku 1998 vznikom Filozofickej fakulty UKF v Nitre. Organizačné zmeny sa odrazili aj v personálnej skladbe pracoviska, do kolektívu postupne pribudli: PhDr. Emanuel Jirkal, PhD. (1996), PhDr. Katarína Rácová, PhD. (2004), PhDr. Róbert Arpáš, PhD. (2001), prof. PhDr. Alexander Ruttkay, DrSc. (v rokoch 2000 – 2010), doc. RNDr. Peter Chrastina, PhD. (2007), PhDr. Tomáš Tandlich, PhD. (2008), ako aj mladá generácia z radov vlastných absolventov magisterského a doktorandského štúdia: Mgr. Zoltán Nagy (1996 – 1999), PhDr. Lucia Könözysová – Galibert, PhD., Mgr. Jana Dudášová – Šipošová (obe v rokoch 2003 – 2008), Mgr. Beáta Pintérová, PhD. (2006), PhDr. Adriana Kičková, PhD. (2007), Mgr. Marek Tobolka, PhD. (2007), Mgr. Alena Feriancová – Mikulášová, PhD. (2009), Mgr. Miroslav Palárik, PhD. (2009) a Ing. PhDr. Miroslav Glejtek, PhD. (2011). Na mieste referentky sa vystriedali: Viera Ďurfinová, Marcela Bolfová, Mgr. Jaroslava Sütöová, Mgr. Petra Bernáthová a Mgr. Erika Vnučková, v katedrovej knižnici pracovali Mgr. Jana Dudášová a Mgr. Estera Kováčsová. Od roku 1993 je vedúcou katedry prof. Janka Hečková, CSc.

Súčasný kolektív katedry tvoria: prof. Janka Hečková, CSc., doc. RNDr. Peter Chrastina, PhD., doc. PhDr. Ladislav Ruman, CSc., PhDr. a na postoch odborných asistentov

PhDr. Róbert Arpáš, PhD., Ing. PhDr. Miroslav Glejtek, PhD., PhDr. Emanuel Jirkal, PhD., PhDr. Adriana Kičková, PhD., PhDr. Ľudovít Marci, CSc., Mgr. Alena Mikulášová, PhD., Mgr. Miroslav Palárik, PhD., Mgr. Beáta Pintérová, PhD., PhDr. Katarína Rácová, PhD., PaedDr. Veronika Slneková, PhD., PhDr. Tomáš Tandlich, PhD. a Mgr. Marek Tobolka, PhD., doktorandmi sú Mgr. Ján Jakubej, Mgr. Nina Sozanská, Mgr. Michaela Niklová a Mgr. Zuzana Hasarová. Referentkou je Mgr. Erika Vnučková.

O štúdium histórie bol už od vzniku pracoviska veľký záujem, čo do počtu študentov patrí katedra k najväčším. V duchu pôvodnej orientácie školy sa sprvu pozornosť sústreďovala na výchovu budúcich učiteľov dejepisu, i keď veľa prvých absolventov sa úspešne uplatnilo aj v iných sférach. V súčasnosti má katedra bakalárske a magisterské študijné programy pre učiteľov i jednodoborových historikov v internej i externej forme, akreditáciu pre výučbu doktorandského štúdia v odbore Slovenské dejiny v internej a externej forme a právo uskutočňovať habilitačné a inauguračné konania. Pozornosť je venovaná i celoživotnému vzdelávaniu: pracovisko poskytuje trojročné rozširujúce štúdium histórie pre učiteľov a pripravilo viacero trojročných kurzov pre Univerzitu tretieho veku. Absolventi bakalárskeho štúdia získavajú základné faktografické a teoreticko-metodologické znalosti v odbore. Študijný program je zostavený tak, aby poskytol študentovi odborné vedomosti zo všeobecných dejín, dejín Slovenska, historiografie, historickej geografie, dejín umenia, klasických pomocných vied historických a doplňujúcich disciplín. V ponuke sú kurzy uvádzajúce do štúdia odboru i príbuzných vedných disciplín a prednášky a semináre prehľadového charakteru pravekými dejinami počnúc a modernými dejinami končiac. Dôraz sa kladie aj na osvojenie si terminológie odboru. Magisterské štúdium je koncipované tak, aby jednak rozšírilo teoretické poznatky z predchádzajúceho stupňa, ale zároveň pripravilo študentov aj do praxe, a to ako vedeckej, tak aj učiteľskej. Prezентujú sa aj špecifické smery bádania: rodové štúdie, vojenské dejiny, dejiny diplomacie, ekohistória, enviromentálna história, dejiny každodennosti, dejiny kresťanstva a pod. Počas prvých rokov existencie pracoviska bola súčasťou študijného plánu aj účasť na terénnom archeologickom výskume. Viedla ho PhDr. Priska Ratimorská na rímskom vojenskom tábore v Iži pri Komárne. Pracovisko ponúka tiež exkurzie po Slovensku i v zahraničí. Zvláštna pozornosť sa venovala príprave budúcich učiteľov dejepisu pre školy s maďarským vyučovacím jazykom. Mgr. Beáta Pintérová, PhD. organizuje pre nich špecifické semináre. Každoročne niekoľko študentov využíva možnosti projektov podporujúcich pobyty na zahraničných univerzitách a naopak, cudzí štátni príslušníci v skromnejšej miere študujú u nás. Pre viaceré predmety pripravili pedagógovia učebnice a skriptá: VITÉZ, Gabriel. *Kapitoly z didaktiky dejepisu* (Nitra 1995), ZUBÁCKA, Ida – ZEMENE, Marián. *Kapitoly z pomocných vied historických* (Nitra 2002), ZUBÁCKA, Ida. *Základy pomocných vied historických* (Nitra 2002, 2007), DEKANOVA, Alexandra – JIRKAL, Emanuel. *Latinský jazyk. Slovník latinský jazyk* (Nitra 2002), ZUBÁCKA, Ida. *Kapitoly z dejín antického Grécka* (Nitra 2006), TKADLEČKOVÁ, Herta – SLNEKOVÁ, Veronika – KIČKOVÁ, Adriana. *Úvod do politických dejín Európy (1871 – 1945) s prílohou dokumentov k medzinárodným vzťahom* (Nitra 2011), SLNEKOVÁ, Veronika. *Úvod do medzinárodných vzťahov (1945 – 1962)* (Nitra 2012), KIČKOVÁ, Adriana. *K dejinám diplomacie* (Nitra 2013), HEČKOVÁ, Janka a kol. *K reáliám starovekého Ríma* (Nitra 2013), TOBOLKA, Marek. *Študijný materiál k dejinám starovekého Východu* (Nitra 2013), PALÁRIK, Miroslav a kol. *Interpretácia dejín v školskej praxi. Pramene* (Nitra 2013). Veľmi populárna sa pre záujemcov o štúdium stala publikácia HEČKOVÁ, Janka – MARCI, Ľudovít — SLNEKOVÁ, Veronika. *Dejepis. Pomôcka pre maturantov a uchádzačov o štúdium na vysokých školách* (Nitra, viacero reedícií). Snahou pracoviska je, aby sa do študijných programov, ktoré garantuje, v čo najväčšej miere preniesli výsledky výskumnej činnosti členov katedry. Nové vedecké poznatky prispievajú k inovácii obsahu jednotiek študijného programu a sú inkorporované do študijných materiálov. Vedecká

orientácia pracovníkov katedry sa prejavuje vo výbere tém záverečných prác, bádateľské postupy sú predmetom prednášok o metodike historického výskumu a výstupy sú prezentované na špecializovaných prednáškach a seminároch. V roku 2001 boli Filozofickej fakulte UKF v Nitre priznané práva konať doktorandské štúdium v odbore Slovenské dejiny. Doteraz ho úspešne absolvovalo 21 študentov. Uplatnenie absolventov sleduje katedra s pocitom hlbokého zadosťučinenia: z bývalých študentov sú dnes výborní učitelia, vedeckí pracovníci v historických a archeologických vedeckých inštitúciách, múzeách, pamiatkových úradoch, pôsobia v médiách, sú z nich starostovia obcí aj poslanci v zastupiteľských zboroch, vrátane Národnej rady Slovenskej republiky. Viacerí si vybudovali kariéru v zahraničí. Poznatky zo štúdia zúročia v rôznej forme aj tí, ktorí sa zamestnali v iných profesiách.

Budovanie v podstate nového pracoviska sa nezaobišlo bez aktívnej kooperácie s vedeckými ústavmi, vysokoškolskými pracoviskami a odbornými inštitúciami na Slovensku i v zahraničí. Na katedre pôsobili v pozícii externých pedagógov významní bádatelia z Archeologického ústavu SAV v Nitre, múzeí a iných inštitúcií. S Historickým ústavom SAV má katedra oficiálnu dohodu o spolupráci od roku 2012. Od samého začiatku sa rozvíjala aj zahraničná spolupráca cez pôvodne osobné kontakty členov katedry, ktoré postupne prerástli v oficiálne písomne potvrdené dohody o spolupráci. K prvým partnerom (od roku 1990) patrilo kolégium Clarendon v Nottinghamu, kooperácia viedla najmä k mobilitám pedagógov a prednáškovej činnosti. Pestré aktivity sa viažu k spolupráci s Pädagogische Hochschule v Karlsruhe. Vďaka ústretovosti prof. Otta Bardonga (neskôr poslanca Európskeho parlamentu) a prof. Hartmuta Steinbacha sa uskutočnilo niekoľko exkurzií našich študentov po Nemecku, ako aj spoločných nemecko-slovenských exkurzií po Slovensku, pedagógovia z oboch strán sa zúčastňovali vedeckých konferencií a prednáškových pobytov v partnerskej škole, študentské mobility v rámci programu ERASMUS fungujú dodnes. Na mobility pedagógov je orientovaná tiež spolupráca s univerzitou v Pécsi. Do súčasnosti pretrvávajú aj kontakty s Univerzitou Hradec Králové. Okrem obvyklých mobilit študentov a pedagógov sa spolupráca prejavila aj v pozoruhodnom projekte Expedícia Monoxylon, ktorého dušou bol doc. Radomír Tichý, PhD. Prvá časť projektu (Monoxylon I.) sa uskutočnila v roku 1995. Išlo o experimentálnu plavbu cez Egejské more na replike pravekého monoxylonu vlastnoručne zhotovenom študentmi – účastníkmi pokusu, s cieľom overiť neolitizáciu Európy morskou cestou. Druhá časť (Monoxylon II.) sa realizovala v roku 1998 a mala dokázať možnosť migrácie prvých roľníkov z Prednej Ázie do západnej Európy. Obe plavby vzbudili veľký záujem masmédií doma i v zahraničí a pre našich študentov boli nezabudnuteľným zážitkom. V súčasnosti spolupracuje katedra so 16 zahraničnými a 18 domácimi pracoviskami rôznych typov.

Vedecký profil katedry je vyskladaný z viacerých kolektívnych a mnohých individuálnych vedeckých projektov. Výstupmi historického výskumu sú vedecké monografie, štúdie vo vedeckých a odborných časopisoch, ako aj prezentácia výsledkov na vedeckých podujatiach a v pedagogickej praxi. Zrkadlom týchto aktivít je recenzovaný zborník (od roku 2012 už časopis) *Studia historica Nitriensia*. Od roku 1993 vyšlo 17 čísiel s príspevkami domácich aj zahraničných autorov. Zborník sa stal od začiatku významným výmenným artiklom (pravidelne ho posielame 10 zahraničným a 15 domácim pracoviskám), práce v ňom uverejnené sú citované odborníkmi z rôznych inštitúcií, vrátane zahraničných. Na mieste editorov sa vystriedali prof. Eduard Nižňanský, CSc., prof. PhDr. Egon Wiedermann, CSc., výkonnými redaktormi časopisu sú Mgr. Miroslav Palárik, PhD. a Mgr. Alena Mikulášová, PhD. Predsedami redakčnej rady boli postupne prof. Janka Hečková, CSc. a doc. RNDr. Peter Chrastina, PhD.

Ako príklad kolektívnych aktivít možno uviesť projekt CGA Politické systémy v dejinách Európy: inštitúcie, politické strany, ideológie, terminológia historiografia (1994). Jeho výstupom bola medzinárodná konferencia Politické systémy v dejinách európskych

štátov (1994). V roku 2008 pri príležitosti 70. narodenín doc. PhDr. Idy Zubáckej, CSc. zorganizovala katedra medzinárodnú konferenciu Čriepky z dejín Slovenska (zborník referátov vyšiel v roku 2011). Ďalším podujatím tohto typu bola medzinárodná konferencia Prameň – jeho funkcia, význam, interpretácia a limity v historickom výskume (2009). Zborník príspevkov, ktoré na nej odzneli, vyšiel v roku 2010 pod tým istým názvom.

V kontexte s odbornou špecializáciou členov katedry je bádanie tematicky pestré a chronologicky široké. Najväčšia pozornosť sa sústreďuje na rôzne aspekty moderných dejín. Vyjadruje to aj počet riešených grantových projektov: medzinárodný projekt Nationalismus als methodologisches Problem (spoluriešiteľ E. Nižňanský, 2007) 7 projektov VEGA (členovia katedry ako spoluriešitelia), 1 v rámci CGA, 4 v rámci GAM a 5 v rámci UGA, Mgr. Alena Mikulášová, PhD. získala na výskum 2 granty spojené s pobytom v zahraničí (DAAD, CEEPUS). O sústredenej aktivite svedčí v neposlednom rade množstvo obhájených bakalárskych, diplomových, rigorózných a dizertačných prác. Dokladom úspešnosti výskumu sú predovšetkým pozoruhodné monografie: NIŽŇANSKÝ, Eduard. *Kto bol kto za I. ČSR (1918 – 1938)* (Bratislava 1993), NIŽŇANSKÝ, Eduard. *Interpretácie fašizmu historiografiou SRN (1945 – 1990)* (Nitra 1995), RUMAN, Ladislav. *Poľsko „v tieni“ Pilsudského. (Poľsko od májového prevratu 1926 do prijatia aprílovej ústavy v roku 1935)* (Nitra 2001), TOBOLKA, Marek. *Tatra banka (1884-1950) a Ivan Daxner (1860-1935)* (Nitra 2008), HETÉNYI, Martin. *Slovensko-maďarské pomedzie v rokoch 1938 – 1945* (Nitra 2008), RUMAN, Ladislav a kol. *Desivé dejiny. (K dejinám Ruska a ZSSR v prvej polovici 20. storočia – udalosti, pojmy, fakty, osobnosti)* (Nitra 2010), FERIANCOVÁ, Alena. *(Ne)nájdená bezpečnosť. Československo, Nemecko a úpravy medzinárodného systému v Európe 1922–1926* (Nitra 2010), ARPÁŠ, Róbert. *Autonómia: víťazstvo alebo prehra?* (Bratislava 2011), PALÁRIK, Miroslav. *Zväz slovenských múzeí v období slovenského štátu 1939 – 1945* (Nitra 2011), HETÉNYI, Martin. *(Zjednotená) maďarská strana na Slovensku 1939 – 1945* (Nitra 2011). Katedra usporiadala viacero medzinárodných konferencií k moderným dejinám: Autonomizmus a čechoslovakizmus (1996, spoluúčasť Slovensko–českej a Česko-slovenskej komisie historikov), Európska demokracia a totalita (1999), workshopy a semináre pre študentov: Po stopách slobody (2011), Slovenská republika 1939-1945 (2012, v spolupráci s Historickým ústavom SAV), Rok 1968 a jeho miesto v dejinách (2012, v spolupráci s Historickým ústavom SAV), Vatikánske tajné archívy (2012), Medzivojnové Slovensko v Československej republike a nepokojná Európa (2013, v spolupráci s Historickým ústavom SAV).

Ďalšou témou výskumu je problematika Židov. Počas svojho pôsobenia na katedre ju otvoril prof. Eduard Nižňanský, CSc. Bol spoluriešiteľom troch medzinárodných projektov (1998 – Emigration der österreichischen Juden in die Slowakei nach dem „anschluss“, 1999-2000 – Namentliche Erfassung der österreichischen Holocaustopfer, 2000-2003 – The Impact of national socialist Occupation 1938-1950. The Persecution of the Jews). Vydal monografiu *Židovská komunita na Slovensku medzi československou parlamentnou demokraciou a slovenským štátom v stredoeurópskom kontexte* (Prešov 1999) a v roku 2001 bol aj organizátorom medzinárodnej konferencie Židia v Československu (1918-1945) (spoluúčasť Slovensko–českej a česko–slovenskej komisie historikov). Dlhodobo a systematicky sa tejto téme venujú PaedDr. Veronika Slneková, PhD. a PhDr. Tomáš Tandlich, PhD. V. Slneková absolvovala študijný pobyt v Izraeli (2000). Pod jej vedením vznikol celý rad záverečných prác so židovskou problematikou. Zaslúženú pozornosť vzbudila jej monografia *K osudom židovskej komunity v Trnave v rokoch 1938-1945* (Nitra 2010). Vďaka kolegyni Slnekovej záujem o život a osudy Židov neostal len na kabinetnej úrovni, ale prenikol aj medzi študentov prostredníctvom viacerých podujatí zorganizovaných v spolupráci so Židovskou náboženskou obcou, Klubom spoločnosti kresťanov a Židov SR v Nitre a Múzeom židovskej kultúry SNM. Problematike boli venované Historické dni v roku 2011, v tom istom roku sa

uskutočnil aj workshop Denying the Holocaust. PhDr. Tomáš Tandlich, PhD. sa venuje histórii Židov v starších chronologických obdobiach, o čom svedčí aj monografia *Židovská komunita v Bratislave za vlády Jagelovskej dynastie. Židia v uhorských tavernikálnych mestách Bratislava, Šoproň a Trnava na prelome stredoveku a novoveku* (Nitra 2010).

Intenzívnu pozornosť venuje katedra regionálnym dejinám, toho dôkazom je množstvo študentských záverečných prác s touto problematikou i monografické diela: ZUBÁCKA, Ida. Slovenský ústav v Modre. Národnovýchovná prípravovňa gymnaziálnej mládeže (Bratislava 1991), ZUBÁCKA, Ida. *Čriepky z dejín Slovenska* (Nitra 1999), PINTÉROVÁ, Beáta (ed.). *Branč – Berencs 1156-2006* (Branč 2006), RÁCOVÁ, Katarína. *Trenčín pohľadom Mateja Bela* (Nitra 2012), TANDLICH, Tomáš. *Mestečká na území Bratislavskej, Nitrianskej a Tekovskej stolice. Vybrané sídla s právnym postavením zemepanského mestečka (oppida) v rokoch 1526-1720* (Nitra 2013). Dejiny Nitry sú z pochopiteľných dôvodov v popredí. Výsledky výskumu prezentovali pracovníci na rôznych úrovniach. Pozoruhodná je publikácia ZUBÁCKA, Ida. *Nitra za prvej Československej republiky* (Nitra 1997). Prof. Janka Hečková, CSc., PaedDr. Veronika Slneková a doc. PhDr. Ida Zubácka, CSc. prispeli svojimi štúdiami do monografie *Dejiny Nitry od najstarších čias po súčasnosť* (Nitra 1998). Vo verejnosti zarezovali najmä dve akcie pracoviska. Prvou bol projekt ICCROM pri Rade Európy *The City beneath the City – La ville sous la ville* (1995-1996), ktorého slovenským organizátorom bola katedra: išlo o súťaž žiakov ZŠ z vybraných lokalít sveta v umeleckom stvárnení najstarších dejín mesta, študenti katedry boli lektormi, nitriansky víťaz získal vo finále vo Verone 4. miesto. Druhou bol projekt KEGA č. 002UKF-4/2011: Projekt „Mesto pod mestom“ (vedúci projektu doc. RNDr. Peter Chrastina, PhD) riešený v rokoch 2011-2012. Mal za cieľ podporiť výchovu k ochrane kultúrneho dedičstva prostredníctvom interaktívnych foriem vyučovania, uplatnením alternatívnych metód školského a neformálneho vzdelávania, s využitím IT technológií vo vyučovacom procese. Cieľovou skupinou boli žiaci a učitelia dejepisu na základných školách. Mal viacero výstupov, ktoré sa napospol stretli s veľkým ohlasom: alternatívny didaktický výučbový program s názvom „Mesto pod mestom“ (CD a printové učebné texty, boli distribuované na školy nitrianskeho regiónu), itinerár k mestskému náučnému chodníku, interaktívna výstava „Mesto pod mestom“ realizovaná v priestoroch Ponitrianskeho múzea v Nitre (výstava bola nominovaná na výročnú cenu časopisu *Pamiatky a múzeá* v kategórii výstava), didaktická hra „Živá história – Spoznaj svoje mesto“ s pracovným listom, metodické semináre pre pedagógov základných a stredných škôl v regióne, vedecká konferencia „Medzinárodné, národné a regionálne témy v dejepisnom vyučovaní“. Na záverečnej oponentúre bol projekt hodnotený ako excelentný.

Viacerí pracovníci sa špecializujú na výskum najstarších dejín (prof. Janka Hečková, CSc., PhDr. Emanuel Jirkal, PhD., Mgr. Beáta Pintérová, PhD., prof. PhDr. Alexander Ruttkay, DrSc.). V tejto oblasti sa riešilo viacero projektov: koordinátorom i spoluriešiteľom viacerých medzinárodných bol prof. PhDr. Alexander Ruttkay, DrSc., ostani sa podieľali na 3 projektoch VEGA, 1 v rámci GAM a 1 v rámci UGA. Mgr. Beáta Pintérová, PhD. je v pravidelnom kontakte s výskumnými inštitúciami v Maďarsku, získala grant Višegrádskeho fondu na výskum v zahraničí, v rámci projektu SOCRATES bola na krátkodobom pobyte na univerzite v Pécsi. Účasťou dvoch pracovníkov (prof. PhDr. A. Ruttkay, DrSc. – vedúci projektu, prof. J. Hečková, CSc.) katedra participovala v rokoch 2005-2009 na riešení úloh Centra excelentnosti SAV s názvom Výskumné centrum najstarších dejín severného Podunajska (NADESPOD). Na výskume sa podieľali aj kolegovia z inštitúcií Česka, Maďarska a Rakúska. Pod gesciou katedry vznikli monografie: CHRASTINA, Peter. *Petrografická analýza kamenárskych artefaktov rímskeho kastela v Iži pri Komárne (lokalita Leányvár)* (Nitra 2003), ŽÁK MATYASZOWSKI, František. *Antické nápisné pamiatky na území Slovenska* (Nitra 2003), HEČKOVÁ, Janka. *Rimania & Germáni na strednom Dunaji* (Nitra 2005), IVANIČ, Peter. *Stredoveká cestná sieť na Pohroní a Poiplí* (Nitra 2011).

Veľmi prínosné sú pre vedecký kredit katedry aj individuálne projekty jej členov. Problémom historiografie a mikrohistórie sa systematicky venuje PhDr. Ľudovít Marci, CSc. Jeho monografie *Autonómia osobnosti a problém moci v názoroch N. Machiavelliho a M. de Montaigne* (Nitra 1999) a *Matej Holeš a jeho svet* (Nitra 2007) oslovujú čitateľov vycibreným štýlom textu a filozofickou hĺbkou úvah. Výskum v oblasti rodových štúdií a diplomacie, a to aj v zahraničí, realizuje PhDr. Adriana Kičková, PhD. Pozoruhodná monografia *Ženy a britská diplomatická služba 1782–1964* (Nitra 2011) je výsledkom jej úsilia. Problematiku rodovej rovnosti sprostredkúva aj študentom: v roku 2012 zorganizovala workshop Na ceste k modernej žene (v spolupráci s Historickým ústavom SAV). Na podporu svojej bádateľskej činnosti získala grant Višegrádskeho fondu, absolvovala krátkodobé stáže na Univerzite Hradec Králové a Katedre rodových štúdií Univerzity Karlovy v Prahe. Venuje sa aj didaktike dejepisu. Pre študentov zorganizovala v roku 2011 workshop Súčasné trendy v americkej historiografii 2011 a v roku 2013 seminár Horúca téma – súčasné učebnice dejepisu s autorkami učebníc PhDr. Danielou Kodajovou a PhDr. Máriou Tonkovou, CSc. Dejiny každodennosti rozvíjajú Mgr. Alena Mikulášová, PhD. a Mgr. Miroslav Palárik, PhD., a to ako formou projektov (UGA), tak aj prípravou podujatí. A. Mikulášová zorganizovala v roku 2011 so študentmi seminár Každodenný život v socialistickom Československu (1970-1989) – Oral history projekt. Zaslúženú pozornosť odbornej obce doma i v zahraničí púta výskum doc. RNDr. Petra Chrastinu, PhD. z oblasti historickej geografie, ekohistórie a enviromentálnej histórie. Jeho publikácie, vrátane monografie *Vývoj využívania krajiny Trenčianskej kotliny a jej horskej obruby* (Nitra 2009) sú z viacerých hľadísk priekopnícke. Pozíciu katedry ako školiaceho pracoviska v týchto odboroch potvrdil medzinárodný seminár Historická geografia v 21. storočí: akademická disciplína verzus spoločenská prax (2012). Bol zodpovedným riešiteľom i spoluriešiteľom viacerých projektov (7 projektov VEGA, 2 KEGA). Doc. P. Chrastina sa angažuje aj vo výskume dejín zahraničných Slovákov (monografia ČUKAN, Jaroslav – CHRASTINA, Peter – LENOVSÝ, Ladislav – MICHALÍK, Boris – ŠUSTEKOVÁ, Ivana: *Spôsob života a kultúra Slovákov v Bihore: Borumlak – Varzal*. Nadlak 2006). Výskum v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku realizuje každoročne. Špecifickým témam z oblasti pomocných vied historických sa venuje PhDr. Ing. Miroslav Glejtek, PhD. Je riešiteľom projektov (2 v rámci UGA), získal 2 granty na zahraničný pobyt (1 z Višegrádskeho fondu), napísal monografiu *Súčasná cirkevná heraldika v tvorbe Zdenka G. Alexyho* (Martin 2011).

Niekoľkí členovia katedry sa podieľali na riešení projektov venovaných stratégii univerzitného vzdelávania. Od roku 2003 bol doc. PhDr. Ladislav Ruman, CSc. spoluriešiteľom veľkého medzinárodného projektu The structures and standards of initial training of history teachers in Europe. Doc. PhDr. Ladislav Ruman, CSc. a Mgr. Alena Mikulášová, PhD. boli v priebehu rokov 2010-2012 spoluriešiteľmi (jedinými zo Slovenskej republiky) aj jeho pokračovania "Assessment, tutorial structures and initial teacher education of trainee students in the subjects 'Political/ Civic Education, Social/Cultural Studies and History' in Europe – A comparative study", ktorý bol koordinovaný Univerzitou vo Viedni. Projekt sa zamerával na výskum súčasného stavu výučby a odbornej prípravy budúcich učiteľov histórie a výchovy k občianstvu v rámci krajín Európy. V prvej fáze boli zozbierané a zanalyzované dáta týkajúce sa prípravy. Získané výsledky poslúžili ako podklad pre komplexnú komparatívnu štúdiu, ktorá je súčasťou odporúčaní pre ďalší postup v oblasti prípravy učiteľov v celoeurópskom kontexte a bude jedným z podkladov pre odporúčania Rady Európy. Prof. Janka Hečková, CSc., PhDr. Adriana Kičková, PhD. a Mgr. Alena Mikulášová, PhD. spolupracovali na projekte Interné zabezpečenie kvality vzdelávania na UKF v Nitre implementáciou európskych noriem a štandardov (2011-2013).

Za vedeckú i organizačnú prácu boli viacerí členovia katedry ocenení: Prof. PhDr. Alexandrovi Ruttkayovi, DrSc. udelil prezident SR v roku 2007 štátne vyznamenanie

Pribinov kríž, prof. Janka Hečková, CSc. získala Cenu dekana za spoluprácu so študentmi, bronzovú plaketu Archeologického ústavu SAV v Nitre za významnú podporu vedeckého programu AÚ SAV v r. 2009, v rokoch 2001-2003 bola špičkovou pracovníčkou FF UKF v Nitre, Cenu rektora za publikačnú činnosť v roku získali: v roku 2002 zborník *Studia historica Nitriensia*, v roku 2010 PaedDr. Veronika Slnková, PhD., v roku 2011 Mgr. Miroslav Palárik, PhD., Cenu dekana za publikačnú činnosť získal v roku 2011 PhDr. Róbert Arpáš, PhD., Prémium Literárneho fondu za publikačnú činnosť v roku 2010 Mgr. Alena Mikulášová, PhD. Doc. RNDr. Peter Chrastina, PhD. dostal diplom ako vedúci diplomovej práce súťažiacej o Cenu Dexia banky v roku 2010.

Viacerí pracovníci katedry sa stali členmi vedeckých rád, akademických orgánov, grantových agentúr, redakčných rád časopisov, odborných komisií a pod. Prof. PhDr. Alexander Ruttkay, DrSc. ako riaditeľ Archeologického ústavu SAV pôsobil v mnohých vedeckých orgánoch doma i v zahraničí. Prof. Janka Hečková, CSc. bola predsedníčka Akademického senátu UKF v Nitre od r. 2002 do r. 2010, členka Akademického senátu FF UKF od r. 2002 do r. 2010, členka Grantovej agentúry SR pre vedu v r. 1994-1995, členka a zároveň predsedníčka Komisie pre vedy o človeku v CGA v rokoch 1996-2000, je členka Vedeckej rady FF UKF v Nitre od r. 1993 doteraz, členka Vedeckej rady UKF v Nitre od r. 2007 doteraz, podpredsedníčka Správnej rady UKF v Nitre od r. 2011, pôsobí ako expertka pre agentúry APVV, VEGA a KEGA. Doc. PhDr. Ida Zubácka bola členkou Vedeckej rady FF UKF v Nitre i Akademického senátu FF UKF v Nitre. Doc. RNDr. Peter Chrastina je členom redakčných rád časopisov *Historická geografia* (vyd. Historický ústav AV ČR, Praha), *Geoinformation* (vyd. Katedra geografie a regionálneho rozvoja FPV UKF v Nitre). Pôsobí aj ako člen medzinárodnej poradnej rady internetového magazínu pre historickú geografiu a environmentálne dejiny *Klaudyán* (vyd. Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje PŘÍF UK v Praha). Od roku 2012 je člen komisie KEGA. PaedDr. Veronika Slnková, PhD. bola členkou pracovnej skupiny pri MŠ spolupracujúcej s medzinárodným tímom pre spoluprácu vo vzdelávaní, pripomínaní a výskume holokaustu (od r. 2001), je členka redakčného tímu *Acta Iudaica Slovaca*. Ing. PhDr. Miroslav Glejtek, PhD. pôsobí ako heraldický konzulor pri Rade pre vedu, vzdelanie a kultúru Konferencie biskupov Slovenska, je členom výboru Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti. Mgr. Beáta Pintérová, PhD. sa angažuje v Maďarskom historickom spolku, od roku 2013 je členkou Maďarskej akadémie vied, pôsobí ako expertka v projekte *Dunajská stratégia*, 11. Multijazyčné spoločné dejiny Európy – dejiny krajín Dunajského regiónu – DS/PA3, PA7, PA9. S výskumom moderných dejín súvisí členstvo kolegov v medzinárodných komisiách : prof. E. Nižňanský, CSc. pôsobil v Slovensko–českej a Česko–slovenskej komisii historikov, doc. PhDr. Ladislav Ruman v Slovensko–poľskej komisii historikov.

Snahou pracoviska od samého začiatku je zapájať do svojich aktivít v čo najväčšej miere aj študentov. Sú prizývaní na všetky vedecké podujatia katedry, motivovaní k aktívnej účasti na študentskej vedeckej a odbornej činnosti, pravidelne sú pre nich organizované semináre k aktuálnej problematike a cyklus *Stretnutia s osobnosťami vedy*. Veľmi populárne sú *Historické dni* s 10 ročnou tradíciou. Cieľom je vážne i veselo rozobrať vybranú tému, zoznámiť študentov s významnými bádateľmi – odborníkmi v danej problematike a zvýšiť tak záujem o študovaný odbor. Program býva pestrý, prednášky a workshopy dopĺňajú príležitostné výstavy, často realizované študentmi, premietanie dokumentárnych filmov a dobových snímok, súťaže a pod. Jednotlivé ročníky boli venované týmto témam: 2003/04 – Antické dni, 2004/05 – Experiment a popularizácia v historických vedách, 2005/06 – Deň módy, 2006/07 – Stretnutie absolventov katedrií po rokoch, 2007/08 – Od zrna k McDonaldu, 2008/09 – História v dokumentoch, 2009/10 - Štyridsaťjeden rokov v červenom tieni (Československo 1948-1989), 2010/11 - Zbrane, vojny, bojiská, 2011/12 - Židia na

Slovensku (dejiny, kultúra, súčasnosť), 2012/13 - Rómovia na Slovensku (dejiny, zvyky, tradície, rómska a protirómska politika).

Katedra podporuje aj publikačnú činnosť svojich študentov. Ponúka im možnosť zverejniť výsledky svojho výskumu v zborníku (časopise) *Studia historica Nitriensia*, ale hlavný priestor dostali v ostatnom čase v samostatnom zborníku najlepších študentských prác *Vox discipuli historiae* (vyšli zatiaľ tri čísla, editormi sú autori projektu Mgr. Alena Mikulášová, PhD. a Mgr. Miroslav Palárik, PhD.). Široký priestor pre uplatnenie dostávajú doktorandi: počas štúdia využívajú možnosť zahraničných stáží a vystúpení na zahraničných i domácich konferenciách. Dobrú tradíciu majú tradičné stretnutia doktorandov na univerzitách v Česku a v Albe Iulii v Rumunsku.

V roku 1997 vznikol z iniciatívy vtedajších študentov Študentský klub vied historických ako nezávislé neziskové profesijné združenie študentov archeológie, histórie a muzeológie. V tom istom roku sa klub stal členom Medzinárodnej asociácie študentov histórie (ISHA), naši zástupcovia sa pravidelne zúčastňovali na akciách asociácie a rozširovali si tak kontakty so študentmi európskych univerzít. V rámci zahraničnej spolupráce vystúpili na viacerých konferenciách a seminároch hlavne v Čechách a Poľsku a aj sami takéto podujatia zorganizovali na pôde katedry (Medzinárodná študentská konferencia Stredná Európa v 13. až 16. storočí, 2001). Klub spoluorganizoval i každoročné beanie s prijímaním prvákov do cechu historikov a archeológov a vydal tiež niekoľko čísel študentského časopisu HAMÁK. Hoci sa časom činnosť tohto združenia utlmila až zanikla, niektoré študentské aktivity sa neformálne realizujú naďalej.